

Nejslavnější Olomoučan

Zdeněk Chupík

Bookla

Nejslavnější Olomoučan

Copyright © Zdeněk Chupík, 2025

Vydal © powerprint s.r.o. pod značkou Bookla, v Praze roku 2025

ISBN 978-80-7568-970-2

Věnování

Tuto knihu věnuji své úžasné manželce Moničce za všechno, jak skvělá je.

Návrh

Pokud tato kniha vymyšleného rozhovoru s nejslavnějším Olomoučanem vyvolá mezi odborníky i laiky bouři diskuzí a kritických připomínek, bude autor vděčen všem, kteří mu své konstruktivní připomínky a názory zašlou **na email:** zdenekchk@seznam.cz.

Upozorňuji ale výslovně, že některá fakta zde uvedená jsou mou soukromou spekulací a nemusí se zakládat na pravdě. Pokud se historické pravdy lze vůbec kdy bez řádných zachovaných pravdivých písemných a obrazových pramenů dobrat.

Kontaktní údaje na mne a fotografie naší nádherné Olomouce najdete také na mém průvodcovském webu: www.olomouc-tour-guide.cz. Na této webové stránce také najdete v záložce FOTOGALERIE spoustu fotografií naší nádherné Olomouce z různých časových období, například videomapping na různých budovách včetně projekce sloupů focených přes zrcadlo barokní kašny, barokní ohňostroj před Čestným sloupem Nejsvětější Trojice z roku 2019 a mnoho fotografií i videí je také **na mém Instagramu: mgr_zdenek_chupik_foto**.

Předmluva: Nejsem historik profesí, nejsem odborníkem v žádném zde popisovaném stavitelském řemesle, i když jsem několik let pracoval o prázdninách i přes rok jako pomocník, dříve by se řeklo tovaryš u svého otce, který byl zednickým a obkladačským mistrem v Olomouci a okolí včetně následného mého vedení malé skupiny stavebních pracovníků. **Jsem ale nadšený učitel jazyků a průvodce Olomoucí, který má Olomouc opravdu rád jako patriot**, a tak jsem se pustil do bádání o jiném patriotovi města Olomouce, protože **všechny toulky Olomoucí s profesionálním průvodcem vedou dříve nebo později k jednomu olomouckému jménu, a tím jménem je Václav Render**. Na mých komentovaných prohlídkách je toto jméno slyšet velmi často v různých souvislostech, protože to v Olomouci ani jinak nejde. Je to stejné jako v Londýně se jménem Sir Christopher Wren. Toto ale není vědecká práce a jistě se zde mohu v mnohém mýlit. Něco málo jsem zjistil a velkou většinu zde psaného jsem si prostě vymyslel nebo domyslel, posuďte ale knihu sami. Anebo, víte co, že bych já v té minulosti vážně byl?

Úvod

Olomouc má mnoho stavebních památek a pod velkou většinou těch opravdu velmi významných a cenných je nějakým způsobem podepsán Václav Wenzel Render, významný a výrazný lokální patriot, privilegovaný císařský architekt, stavař, kameník, zedník a sochař, Člověk velkého odhodlání a záběru (to velké Č je tam záměrně), který v Olomouci tvořil v době baroka. Jeho hlavní přínos je v celé šíři jeho díla – Václav Render tvořil jak kašny, sloupy, tak i paláce, budoval zámek v Rudolticích u Lanškrouna, přičemž úplným vrcholem je autorství, tedy architektonický návrh a jeho fyzické vypracování včetně prosazení plánu výstavby a realizace stavby Čestného sloupu Nejsvětější Trojice v Olomouci. Nebo bychom také mohli říci, že je na těchto dílech k nalezení merka Václava Rendera.

Co to vlastně merka je? To se zde také dozvíte.

Nyní jen prosté vyobrazení osobní merky Wenzela Rendera a osobní merky Zdeňka Chupíka:

Tuto merku Wenzela Rendera jsem našel v publikaci: **Karel Žurek, MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ VE XIV. – XVIII. STOLETÍ, vydal Památkový ústav Olomouc, 1992, ISBN 80-901473-0-5.** Merka Václava Wenzela Rendera je vyobrazena na straně 114¹

Původ a význam merky Václava Rendera i své osobní merky neboli dnešní terminologií ochranné známky popisuji dále v textu rozhovoru s Václavem Renderem.

1 Žurek, Karel: *MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ VE XIV. – XVIII. STOLETÍ*, Památkový ústav Olomouc, 1992, str. 114.

Poděkování

Za laskavé překreslení zde vyobrazené merky Václava Rendera i mé osobní merky Zdeňka Chupíka na kámen (dnes tuto merku nazýváme spíše ochrannou známkou, a tu mám registrovanu u Úřadu průmyslového vlastnictví v Praze pod číslem 126338) **velmi děkuji Kristýnce Stoškové**, mé neteri, **kteřá je výbornou kreslířkou, malířkou, tvůrkyní komiksů a milovnicí anime. I kámen dokáže pod jejíma rukama malbou ožít.**

Dále chci **velmi poděkovat panu profesoru Jiřímu Fialovi**, který mi v průběhu psaní mé knihy fiktivního rozhovoru s Václavem Renderem poskytl cenné **historické** konzultace a hodnotné rady a odkazy na prameny. Děkuji mu zejména mnohokrát za závěrečné zhodnocení této knihy Nejslavnější Olomoučan a uvedení historických souvislostí, jakož i za poskytnutí neocenitelných materiálů, které jsou teprve v tisku. Velice si naší spolupráce vážím. Děkuji moc, pane profesore!

Své vzácné kolegyni, **Mgr. Janě Švaňhalové**, která je excelentní češtinářkou i autorkou knih, velmi děkuji za velice rychlé a kvalitní provedení jazykové korektury této knihy Nejslavnější Olomoučan. Našel jsem místa, která ona opravila, znovu jsem se zamyslel a měla samozřejmě pravdu. Takže, pokud se Vám bude tato kniha líbit, je to i její velkou zásluhou. Prostě skutečné přátele poznáte, když se na ně obrátíte s velikou prosbou.

Své skvělé manželce **Moničce** a svým báječným dcerám **Sabince a Lucince** chci **moc poděkovat** za obrovskou trpělivost, kterou se mnou měly při psaní této knihy, a také za jejich stálou podporu. Rozhovorem o knize a vysvětlováním věcí v rámci rodiny jsem si mohl sám mnoho věcí vyjasnit či doladit, vrátit se k nim a následně je pro své čtenáře díky tomu i lépe formulovat. Bez podpory rodiny bych nedokázal nic. Moje jedinečná manželka, moje múza a celoživotní inspirace, mi skvěle poradila mnoho věcí, které jsem do knihy s jejím svolením zahrnul. Je to tudíž i její dílo a má na něm velkou zásluhu.

Úvaha

Opravdu mě, jako zkušeného průvodce Olomoucí a Kroměříží, výrazně zaráží jedna skutečnost. Jak to, že doposud neexistuje žádná rozsáhlejší monografie o životě Václava Rendera, jednoho z vůbec nejvýznamnějších Olomoučanů? Tedy monografie vlastně existuje, ale ne týkající se přímo Václava Rendera, ale jeho nejslavnějšího díla, tedy Čestného sloupu Nejsvětější Trojice, jehož je Václav Render autorem, duchovním otcem, hlavním stavitelem, neúnavným propagátorem a manažerem. Nejuceleněji o Václavu Renderovi jako významné osobě píše česky snad **Milan Togner ve svém Příspěvku k baroknímu sochařství v umění s podtitulem Václav Render, což je ČASOPIS ÚSTAVU DĚJIN UMĚNÍ ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD, ROČNÍK XXI, PRAHA 1973**, kde autor píše například: „Je pravděpodobné, že svá učňovská léta si odbývá Render v dílně olomouckého městského kameníka Václava Schüllera, který je zmiňován při stavbě Klášterního Hradiska a společně s Michaelem Mandíkem při stavbě prvních dvou olomouckých kašen. Z pozdějšího sporu s olomouckými sochaři z roku 1704 vyplývá, že se Render krátce učil též v Kroměříži a posléze ve Vratislavi u tamějšího mistra Josefa Götzingera, kde z pískovce a mramoru vyráběl obrazy.“² A o Václavu Renderovi píše také obsáhleji Dr. Josef Matzke, profesor církevního práva a probošt u svatého Mořice v Olomouci, ten ale své dílo Wenzel Render píše pouze německy. V České republice toto dílo k dispozici není ani v němčině, a tak jsem si ho objednal meziknihovní výpůjční službou.

Skvělá je práce časopisu *Olmützer Blätter* – tedy Olomouckých listů, které vycházely německy v Německu, kde jsou k nalezení velké kusy olomoucké historie zřejmě přepsané z v archívech dostupných materiálů, které jsou bohužel psány tak zdobným dobovým písmem, že ani studovaný germanista, stejně jako rodilí mluvčí němčiny z Rakouska a Německa, které jsem s prosbou o přečtení oslovil, mnohdy nemají šanci texty do detailu vůbec rozluštit. Přečtou nanejvýš slova nebo jednotlivé věty, a proto přínos tohoto periodika je zcela neocenitelný. Někdo ze starší generace to evidentně plynule a kontinuálně dokázal, a právě tyto německé přepisy mi výborně posloužily jako zdroj cenných informací. Jedním z autorů těchto článků na pokračování je také pan profesor Josef Matzke. Jeho kniha, kterou zde zmiňuji, nese název ***Wenzel Render, kaiserlich privilegierter Architekt und bürgerlicher Steinmetzmeister in Olmütz (1669–1733) vznikla právě ze souboru článků, které byly publikovány v Olmützer Blätter v letech 1971–1972***. Jedná se v knize o zvláštní vydání z „*Olmützer Blätter*“ – 1971: S. 17-20, S. 36-39, S. 53-54, S. 72-73, S. 86-87, S. 105-108, S. 172-173; 1972: S. 21-22. Rok vydání knihy je 1972.³ Pak existují jistě ještě různé technické zprávy a odborná dokumentace k jednotlivým stavbám. Ty jsou ale určeny pro odborníky, a ne pro širokou veřejnost. Existují samozřejmě další díla, kde je Václav Render zmíněn, jako jsou různé bakalářské práce, diplomové práce, práce o Čestném sloupu Nejsvětější Trojice od různých autorů apod. Co mi ale chybělo na pultech knihkupectví je **lidský příběh Václava Rendera**, který toho nejen pro Olomouc tolik dokázal.

Tato moje kniha je upřímnou snahou odčinit tuto neuvěřitelnou prázdnotu v regionálních dějinách slavného města Olomouce ohledně osoby Václava Rendera a jeho skvělého díla podaná snad stravitelnou formou. Tato prázdnota je ale do jisté míry zcela pochopitelná z toho důvodu, že nejsou dostatečně relevantní zachované zdroje informací. Václav Render se například nikdy nenechal portrétovat, ani nemá žádnou svou známou sochu. Jeho vzezření je nám tudíž záhadou. Proč? Vysvětlení je opravdu jednoduché. Přestože spolupracoval s řadou skvělých mistrů, zde uvedme za všechny jen Filipa Sattlera, který by tohoto portrétování či zhotovení sochy byl určitě v krátké době mistrně schopen, Václav Render byl ale neskutečně skromný a umělcům zakázal plýtvat talentem na svou osobu. Tak jednoduché vysvětlení to je. A proč nemáme více dostupných písemných podkladů? Mistr prostě nepsal pro veřejnost, to by bylo opět plýtváním jeho talentem a časem, ale pracoval a tesal do kamene a jeho díla nám dennodenně slouží a dělají nám opravdovou radost. A to je prostě nejvíc.

2 Togner, Milan: *Václav Render, Příspěvek k baroknímu sochařství v Olomouci*, Umění XXI, 1973, č. 3, s. 226.

3 Matzke, Josef: *Wenzel Render, kaiserlich privilegierter Architekt und bürgerlicher Steinmetzmeister in Olmütz (1669-1733)*, Steinheim/Main, Quellenverlag Diwisch, 1972.

Pustil jsem se tedy do studia, koupil všemožné dostupné knihy a prostudoval publikace, letáky, oslovil muzea a archívy, navštívil badatelny, zde jsem vyplnil badatelský list a neopomenul jsem antikvariáty, navštívil jsem nebo písemně oslovil mnohé instituce, kde mi byli odborníci velmi nápomocní a skvěle poradili. Za všechny bych zmínil paní magistru Růženu Marešovou z Národního památkového ústavu v Olomouci, paní bakalářku Martinu Odstrčilovou z Meziknihovni výpůjční služby VKOL, pana magistra Petra Gajdošíka, odborného radu ze Státního okresního archivu Olomouc, paní bakalářku Annu Sedláčkovou z Informační služby VKOL, a pana magistra Martina Sosnu, odborného radu a archiváře ze Státního okresního archivu v Opavě. Nemluvím ani o dobrých duších ze studovny VKOL, kam jsem chodil čerpat připravené materiály ve velkém množství a také je kopírovat. Ti všichni mi s nadšením a odborně poradili a vždy mě o velký kus posunuli vpřed, takže jim i mnohým dalším patří můj velký dík. Mluvil jsem se vzdělanými kultivovanými lidmi, nechal jsem na sebe materiály působit a přicházím s touto knihou fiktivního rozhovoru **ze žánru time travel novel, román cestování časem**, kdy se jakoby v myšlenkách vydávám za mistrem Václavem Wenzlem Renderem (W. R.) do jeho doby, tedy vlastně do posledního dne jeho života se spoustou otázek a doufám, že mi mistr také poskytne svým vypravováním odpovědi na ně. Systém těchto otázek plyne jako řeka rozhovorem. Omlouvám se všem čtenářům za možnou neorganizovanost a tékání myšlenek, ale nejsem vystudovaný žurnalista, takže přísná logika a organizovanost nebyla zde ani mým cílem. Proud myšlenek teče tak, jak mne napadal.

Často se ke stejnému tématu ještě znovu vracím na jiném místě jinými slovy a v nové odpovědi mistra se můžete dovědět zase něco nového, zjistit tímto způsobem další drobný detail a získat tak onen malinkatý neocenitelný kousíček, střípek mozaiky, který ale může pomoci celkovému obrazu vyloupnout se a spatřit tak světlo světa za předpokladu, že tento kousíček informací zapadne na správné místo. Víte mimochodem kolik střípků či částek má skleněná mozaika, která zdobí olomoucký orloj na olomoucké radnici? To byste neřekli, není jich 40 000 ani 400 000 ale přes 4 000 000. A nebojte, má kniha má jen něco málo přes 40 000 slov.

Otázky i odpovědi v této knize jsem si tedy všechny vymyslel, ale věřím, že takto by mi nějak mistr ve skutečnosti odpověděl. **Pokud by ale některá část jeho odpovědi byla jinak, prosím tímto Václava Rendera na věčnosti upřímně za prominutí a odpuštění, není to zlým úmyslem, ale jen a pouze nedostatkem mého talentu a badatelských schopností.** Ale pokud se mi podaří touto knihou přiblížit i s určitými pochopitelnými nedokonalostmi ve faktografii **mistra Václava Rendera jako skvělého a cílevědomého člověka, jak ho subjektivně vidím já, tohoto stavebního génia s neuvěřitelně zajímavým altruistickým pohledem na svět**, širší veřejnosti olomoucké, ale i přespolní, bude mi opravdovou ctí a můj úkol bude tímto splněn!!! Pokud se při tom dopustím chyb, padají na mou hlavu a tímto se omlouvám.

Václav Render je totiž nejen tvůrcem a stavitelem Čestného sloupu Nejsvětější Trojice, on je tvůrcem architektury města, protože například jeho sloup má vybudovaný i vnitřní prostor, vnitřní kapli, která je zakomponována jako element, který využívá okolo stojících paláců a původně také přes Horní náměstí tekoucího ramene řeky Moravy jako akustického zesilovače zvuku při mších, které se v kapli Nejsvětější Trojice Čestného sloupu Nejsvětější Trojice konávaly.

Máme pro toto tvrzení o rameni řeky na Horním náměstí nějaké důkazy? V literatuře zabývající se vodním živlem v Olomouci jsem našel i tuto zmínku: „Podle olomouckého archiváře a historika Václava Nešpora obsahuje latinská óda rektora školy v Prostějově Šimona Ennia Klatovského z konce roku 1549, nazvaná *Breve encomion Olomucii, metropolis Moraviae marchionatu* (Krátká chvalořeč na Olomouc, moravskou metropoli), kterou Ennius Klatovský následujícího roku nechal u prostějovského tiskaře Jana Günthera vydat tiskem s věnováním radě města Olomouce a svému příteli, olomouckému purkmistru Jeronýmu Krčovi, následující verše: „*Lata pavimentum circum se curia spectat / in medioque patens acra strata loco est [...]*“ (Rozlehlá radnice pohlíží na dláždění vůkol / a vprostřed místa rozkládá se otevřená kašna.“)⁴ Co mohlo tedy být označeno za otevřenou kašnu, že by snad řeka, ze které si lidé mohou vodu sami volně nabrat? Zaujal mne ještě jeden citát ze stejné ódy, a sice: „Morava Olomouc zdobí blankytným tokem svých vod, / proudem, jenž svlažuje zemi, dělí zdi tohoto města [...] **Před vstupem se ještě dělí na dvojité mohutný proud, /**

4 Fiala Jiří, Kašpar Zdeněk, Štěpán Jan: *VODA PRO OLOMOUC, Z historie zásobování města Olomouce vodou, Danal 2010, str. 6*

bije svou půvabnou vodou o městské brány a zdi.⁵ Na cestě ramene řeky Moravy stála Litovelská brána, kterou mohla řeka téci právě ulicí Litovelskou, a druhý mohutný proud mohl téci kolem zdi města. Brána, zeď. Místo se zdá být dobře popsáno. Na modelu města Olomouce na Horním náměstí před orlojem je toto místo označeno číslem 19, tedy Litovelská brána spolu s informací, zbořena 1881. A proč byla vlastně stavěna dnešní ulice Riegrova, dřívější název této ulice byl Littauergasse, do obloučku? Aby se trasa něčemu vyhnula? Aby snad poslechla tok původního ramene, meandru, řeky Moravy v jejím středu? A proč mají některé domy na straně, kam by se voda zřejmě z ramene řeky Moravy setrvačností vylévala, 4 i 5 ostrých schodů a také zvýšené přízemí například domácí potřeby DOMINO? Že by zkušenost s rozléváním se vody?

Píše se o vodním živlu i v jiných knihách z 18. století? Samozřejmě. Jednou z těchto knih jsou i *Příspěvky k charakteristice a poznání hlavního města a pohraniční pevnosti Olomouce od Jana Alexia Eckbergera*, vydaná ve Vídni roku 1788. Zde se uvádí: „Severně, již v jisté vzdálenosti od města, se řeka dělí na četná ramena, která napájejí umělé příkopy pevnosti. Voda spoutaná v těchto umělých řečištích, je zadržena pevnými stavidly, doširoka rozlita a hrozí smrti každému opovážlivému nepříteli, který by chtěl napadnout město ze severu, z východu nebo z jihu. Z těchto tří stran je kromě toho obklopeno ještě řídkou bažinatou půdou.“⁶ V Poznámkách na str. 204 se dočteme i toto: Poznámka 8 Olomouc byla změněna v pevnost, chránící Moravu i celou monarchii proti nepříteli ze severu – Prusům. Výstavba této pevnosti proběhla v letech 1742–1754, avšak i potom opevňovací práce pokračovaly a je možno říci, že budování olomoucké pevnosti nebylo vlastně nikdy úplně dokončeno.⁷

Václav Render ale umírá ještě předtím v roce 1733. Snad proto nechtějí dnešní badatelé a historikové o řece v Littauergasse ani slyšet. Myslím si ale osobně, že bádání o předchozích stádiích stavu ramen řeky Moravy a rozsouzení této věci v budoucnu napomůže georadar spolupracující s AI modelováním. Koryto původního meandru řeky Moravy mohlo být poměrně hluboké. Pro budoucnost máme tedy tímto položen jeden významný olomoucký otazník a badatelský úkol.

Zápis Čestného Sloupu Nejsvětější Trojice na seznam kulturního dědictví UNESCO z 2. prosince roku 2000, což bylo rozhodnutí komise UNESCO z australského Cairnsu, hodnotu práce a nápaditosti Václava Rendera a jeho génia, jakož i jeho volbu skvělých spolupracovníků a pokračovatelů při pracích na sloupu jako např. **Ondřeje Zahnera**, již plně osvědčil a toto dílo pro další generace pečlivě chrání. Nechte tedy svou mysl plout volně po těchto řádcích. Snad se nám některé souvislosti podaří takto společně rozklíčovat.

Krátce k roku 1669

Rok 1669 je rokem narození Václava Rendera (dle Wikipedie – 31. srpna 1669 pokřtěn, nikoli narozen a zemřel 3. srpna 1733.)⁸

1669 je také rokem, který přinesl na Moravě ve stavebnictví obrovské novoty zejména **italského baroka**. Na **Svatém Kopečku u Olomouce** se Giovanni Pietro Tencalla pouští do přestavby poutního kostela Navštívení Panny Marie, nynější baziliky minor, kterou tímto titulem poutil papež Jan Pavel II.

V **nedaleké Kroměříži**, ve které stráví Václav Render svá vandrovní tovaryšská léta, se staví roku 1669 rotunda v Květné zahradě, která kdysi bývala nazývána vodotryskem (voda je symbol života a bude významným elementem například při stavbě kašen. Na střeše rotundy byla vystavěna

5 Fiala Jiří, Kašpar Zdeněk, Štěpán Jan: *VODA PRO OLOMOUC, Z historie zásobování města Olomouce vodou*, Danal 2010, str. 7

6 Eckberger Jan Alexius: *Příspěvky k charakteristice a poznání hlavního města a pohraniční pevnosti Olomouce*, Vídeň 1788, str. 144–145. K vydání připravili: Doc. PhDr. Milena Krobotová, CSc., PhDr. Libuše Spáčilová, Dr., PhDr. Vladimír Spáčil. Vydalo nakladatelství Memoria.

7 Eckberger Jan Alexius: *Příspěvky k charakteristice a poznání hlavního města a pohraniční pevnosti Olomouce*, Vídeň 1788, str. 204. K vydání připravili: Doc. PhDr. Milena Krobotová, CSc., PhDr. Libuše Spáčilová, Dr., PhDr. Vladimír Spáčil. Vydalo nakladatelství Memoria.

8 Václav Render, článek na internetové encyklopedii Wikipedia, https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Render, cit. dne 1. 5. 2025

osmihranná kupole přímo v roce 1669. ($8 \times 8 = 64$ a právě tolika let se bez mála dožije Václav Render).

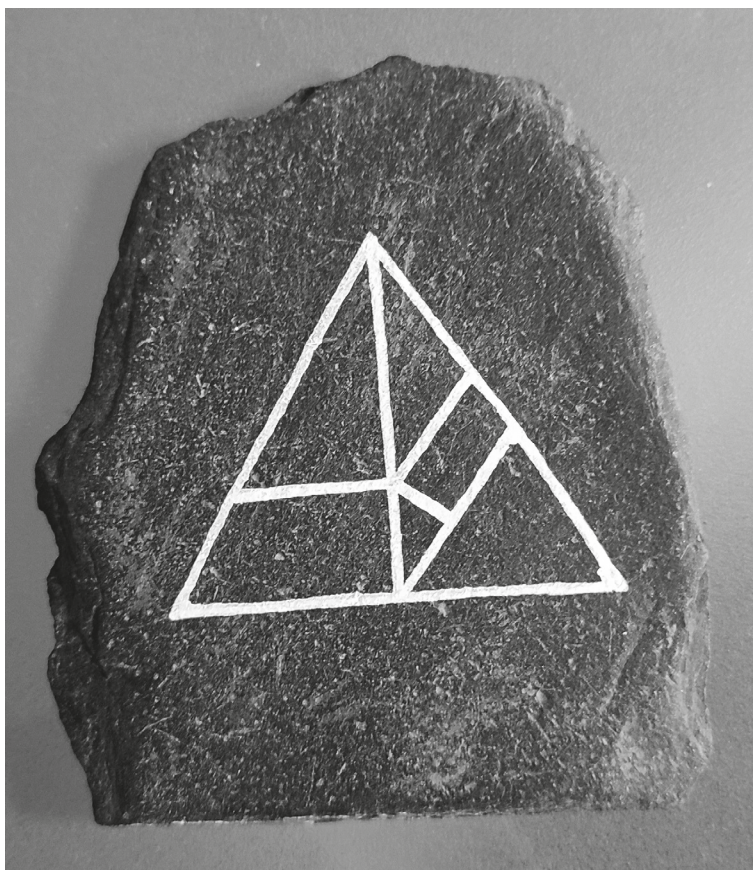
Výše zmiňované **italské baroko** bude silným celoživotním zdrojem inspirace pro Václava Rendra, který se pustí jako generální dodavatel, zaštiťující i ostatní potřebné profese do dalších čtyř nových ze souboru celkem šesti olomouckých barokních kašen. Bude to kašna Floriánova na dnešním Dolním náměstí, kde svatý Florián vypadá na soše opravdu majestátně a neohroženě, i když dnes se socha nachází ve Skrbeni namísto v Olomouci, a další kašnou bude kašna Tritónů, kdy kašna Fontana del Tritone vytvořená Gian Lorenzem Berninim na Piazza Barberini v Římě roku 1642 je jasnou inspirací tvarem i jménem. Kašna byla z původního místa přenesena do středu náměstí Republiky v Olomouci. Mohli bychom zvolat, co je více římské nežli Caesar? A to bude další římské, italské, olomoucké Václavovo dílo, **Caesarova kašna. Poslední barokní kašně bude vévodit Merkur**, latinsky Mercurius, který je římským bohem obchodu. Nelze tedy nevidět, že dílo Václava Rendra, Wenzela Rendra, bude silně ovlivněno inspirací italskou, vlašskou. Uvažoval jsem zde o názvu kapitolky *Oslněn Itálií* nebo *Itálie ve vínku*, ale raději tuto část zakončím připomenutím pravého italského přítele Václava Rendra, a sice probošta u svatého Mořice, Františka Řehoře Gianniniho, původem z italské Modeny, jehož velkou vášní byly knihy. Nasbíral jich za celý život přes 6.600 a mnohé byly i o architektuře. Václav Render toto skvělé poznání, tento italský vliv přetaví v průběhu svého plodného života do něčeho, čemu dala v moderní době vyniknout světová konference pořádaná zde v Olomouci v roce 2012, tedy **fenoménu** s názvem OLOMOUCKÉ BAROKO, které je ohraničeno lety 1620–1780. A právě v tomto období mistr Václav Render, privilegovaný císařský architekt, také tvořil. Úvod máme tedy za sebou a nyní již vzhůru do díla!

Stroj času aneb jak já jsem se do té minulosti vlastně dostal

Sluneční kotouč se zakulatil do své navýsost nádherné oranžové barvy a chystal se zapadnout za horizont, ale v jeho prozářených paprscích bylo dnes něco vsutku magického. A ta magická síla vrhla ještě jeden silný svazek soustředěných paprsků do centra města Olomouce. Právě těch paprsků, které mají schopnost měnit barvu pískovce z přirozené šedivozlatavé barvy na krásnou oranžovou. Tento fantastický svazek paprsků byl vržen právě na ten pískovcový blok, na který se Zdeněk zrovna díval a v minulosti již tolikrát předtím s úžasem díval. Byl to ten pískovcový blok u vchodu do domu, který v Olomouci obýval kamenický mistr a privilegovaný císařský architekt Václav Render v České ulici číslo 7, dnes přejmenované na ulici 8. května. Bylo právě druhého srpna 2024 a od smrti Václava Rendera zítra uplyne 291 let. Zdeněk si pomyslel: $2 + 9 + 1 = 12 = 1 + 2 = 3$. Trojka a její násobky jsou oblíbená čísla Václava Rendera. Trojka je prvočíslo. Bylo právě šest hodin večer a se západem slunce se začne rodit nový den. Šestka je násobkem tří a dnes je druhého, tj. $2 \times 3 = 6$. **Ta chvíle je vsutku magická**, blesko Zdeňkovi hlavou. Již tolikrát snil o možnosti vést s mistrem Václavem Renderem rozhovor o jeho životě, práci, stavbách a zejména o jeho Čestném sloupu Nejsvětější Trojice. Přemýšlel nad otázkami, které by mistrovi nejprve položil, kdyby se do minulosti opravdu dostal. Bylo jich tolik a stále se mu honily hlavou. Přicházely často během spánku jedna za druhou, často se opakovaly, doplňovaly a vzájemně překrývaly. A tu se stalo něco opravdu zvláštního. Ulice byla nezvykle liduprázdná. Tramvaj nikde v dohledu ani v doslechu. Svazek paprsků se odrazil od safírového sklíčka Zdeňkových hodinek a najednou silně osvětlil mírně vystupující část pískovce u vstupních dveří domu. Zdeněk užasl, protože tohoto výstupku si nikdy předtím nevšiml. Poklepal na něj šestkrát a z pod pískovce vyjel váleček s rámem podobný zámku na kufří s čísly od 0 do 9. Bylo zde celkem 8 koleček za sebou. Nad první čtveřicí byla na rámu vyryta písmena **JhrAns**. Co to jen může být? pomyslel si Zdeněk. Že by snad německy Jahr a latinsky anus? Nad pátou a šestou sadou čísel byla písmena **MM**. Tedy zřejmě Monat a mensis. A poslední řadu zdobila písmena **TD**. Takže Tag a dies. Sada čísel, kterou musí Zdeněk vložit, byla nad právě zapadající slunce jasná.

17330802.

Najednou zpod válce, který působil jako by pocházel z 15. století, právě vynalezený renezančním géniem Leonardem da Vinci, autorem *Poslední večeře Páně* v refektáři kostela v Miláně, vyjel **hypermoderní tablet, který se rozložil ze šesti částí do tvaru kruhu, jehož okraj se graficky vyzdvihl, takže plocha působila opticky jako jezero**, a v mžiku přešel snad všech 65 000 barev. A na této kruhové ploše tabletu záhy svítila pod krásnou duhou velkými písmeny jediná otázka: „How many years does an Age last?“ Zdeňkovi byla otázka jasná. I to, proč je zde užito velké A. Přemýšlel o této otázce už od dětství, kdy jako dítě slyšel v kostele větu, která se často opakovala: „Na věky věků, amen.“ Po otázce, kolik to je to tedy let, se vždy dozvěděl jen, že to se tak říká, takže je to něco transcendentního, tedy člověka značně přesahujícího. Přemýšlel o této otázce již dříve i ve vztahu k pyramidám, které k nám promlouvají nejen z Egypta po tisíce let z dávné minulosti, takže odpovědět na otázku: „Kolik let trvá věk?“ se nezdálo být vůbec těžké. Na displeji se objevila klávesnice, ale jen s čísly, tečkou a čárkou. Zdeňka opravdu znepokojil tak rychle ubývající čas, kdy se blikající kurzor stále zmenšoval, takže bylo jasné, že po pěti vteřinách otázka i tablet zmizí na věky. Podobný pocit člověk zažívá u bankomatu. Zdeněk ihned zadal svou odpověď: 1,000. Otázka byla anglicky, tedy jazykem LINGVA FRANCA, jazykem srozumitelným všem, a proto musel i on to požadované číslo napsat také správně anglicky. Takže u tisíců píšeme čárku před třemi nulami a tečku nakonec jakoby desetinnou tečku. Místo odpovědi se na displeji objevila pyramida. Zdeněk užasl! Tak toto opravdu nečekal!!! Nebyla to totiž obyčejná pyramida, byla to Zdeňkova merka, tedy pyramida se všemi v ní zapsanými písmeny slova:

Nad vrcholem pyramidy se rozblikal smějící se smajlík, který pohybem rukou vykouznil nápis:

A P P R O V E D

SCHVÁLENO. Tento nápis se otočkou proměnil v šipku ukazující do domu. Nemohlo už být žádných pochyb, našel právě stroj času anebo lépe řečeno, stroj času si našel Zdeňka. Nebyla to náhodná volba, stroj času počítal právě s ním. Zdeněk si pomyslel: „Milý Zdeňku, toto asi žádná náhoda nebude, vydáváš se právě do minulosti, čas i místo souhlasí.“

Tedy vzhůru za mistrem!“

Sotva válec s čísly i jako lotosový květ se zavírající tablet ze šesti kusů $6 \times 60 = 360^\circ$ zajely pod pískovcový blok, ulice se zahalila podivným dýmem a dveře domu se otevřely, Zdeněk stoupal po geometricky tvarovaných schodech do domu, který ho vítal. Podíval se oknem chodby na dvůr, kde byly úhledně vyskládané bloky opracovaného pískovce. Byli tam pracující lidé, ale ty jejich šaty! Ty byly opravdu zvláštní. Najednou zarehtal kůň. Z místnosti před ním se ozval hlas: „To jsi Ty?“ Zdeněk šel za hlasem a po pár krocích došel k posteli muže, který měl jasně řezané inteligentní rysy, a ačkoli ho Zdeněk nikdy předtím neviděl, bylo nad slunce jasnější, že stojí právě před mistrem. Kamenickým mistrem a privilegovaným císařským architektem, mužem, kterého tolik obdivoval, mužem, který dal Olomouci všechno, celé své srdce, svou pilnou poctivou práci, své nadání a svou nezdolnou vůli. Je to on, ve Zdeňkových očích

ten opravdu Nejslavnější Olomoučan.

Zdeněk nemohl uvěřit svému štěstí, přistoupil k posteli mistra, podal mu šálek s čajem, který zde byl připravený, a oslovil ho.

Rozhovor právě začíná

Z. Ch.: **Mistře**, srdečně Vás zdravím, jmenuji se Zdeněk Chupík a přišel jsem za Vámi ze vzdálené budoucnosti, z doby, která nastane od této chvíle až za 291 let, tedy z roku 2024, protože zítra je Váš poslední den na tomto světě a já Vám chci položit desítky otázek, které zajímají nejen mne, ale i lidi v mé době, v již zmíněném roce 2024, tedy ve vzdálené budoucnosti, ze které jsem Vám já přišel upřímně poděkovat za celé Vaše dílo nejen olomoucké, ale i lanškrounské, litovelské, uničovské, šumperské, kroměřížské, vratislavské i vídeňské a za Vaše díla další, za soubor olomouckých barokních kašen, Mariánský Morový sloup na Dolním náměstí, oltář svaté Pavliny v kostele svatého Mořice a také zejména za Čestný sloup Nejsvětější Trojice na Horním náměstí v Olomouci, který lidé milují, obdivují ho a neváhají kvůli němu jet i přes půl světa například z Austrálie, Ameriky, Japonska, Jihoafrické republiky nebo z Norska, jen aby si tuto převelice cennou památku zapsanou od roku 2000, přesněji řečeno od 2. prosince 2000 na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, což je organizace, která vyhledává a chrání právě ty nejcennější světové památky, aby si lidé mohli tyto památky prohlédnout, vyfotografovat, tedy udělat si jejich obrázek na památku a poklonit se jejich nádhře.

Vím, že jste tvořil nejen v Olomouci. Sloupy v Zábřehu, Mohelnici, Šumperku, Litvli či ve městě Uničově nesou také Vaši pečeť, nebo bych snad mohl říct merku. Děkuji Vám, mistře, za tyto památky, ale i za mnohé další, které jste kde ve světě zhotovil, jako například Vaše skvělá práce na nově stavěném zámku v Rudolticích u Lanškrouna pro knížete Lichtensteina roku 1700.⁹ Přicestoval jsem tedy ze vzdálené budoucnosti a chci s Vámi vést rozhovor o Vašem převzácném slavném díle, o Vašem životě i o letech vandrovnicích v Kroměříži a Vratislavi, ze kterých jste se vrátil zase zpět do rodné Olomouce v roce 1694.

W. R. (Václav Wenzel Render): Ale proč? Proč jsi tu? A kdo vlastně jsi? Chceš slávu, peníze, úspěch?

Z. Ch.: Vůbec ne. Jmenuji se Zdeněk Chupík. Jsem úplně obyčejný zapálený učitel cizích jazyků, němčiny a angličtiny a současně nadšený průvodce Olomoucí a Kroměříží a díky Vaší práci je pro mne moje každodenní průvodcovská činnost opravdu velkým potěšením. Vaše i moje rodné město Olomouc Vám popularizaci opravdu dluží, a proto mne sem poslali, abych Vás o tento rozhovor já nyní poprosil. Mnoho lidí by podrobnosti o Vašem stavebním díle, ale i o Vašem soukromém životě opravdu velmi zajímaly. Sepsal bych o našem rozhovoru knihu pro poučení veřejnosti, seznámení s fakty, s Vašimi dojmy, problémy, starostmi, ale i s Vaším dílem.

W. R.: A zodpovíš mi upřímně jednu otázku?

Z. Ch.: Samozřejmě, Vám každou, mistře.

W. R.: Co je s mým dílem v Olomouci ve Tvé době?

Z. Ch.: Vaše dílo opečováváme s tou největší možnou pečlivostí, kašny i paláce nám slouží, Váš Čestný sloup Nejsvětější Trojice je nyní v roce 2024 na 990 dnů pod lešením. Oprava započala 8. dubna 2024, kdy mám shodou okolností narozeniny, kolem Sloupu je postavená provizorní plechová zeď záboru prostranství, Sloup je čištěn, tmely opravovány, eventuelní praskliny zacelovány a bude mu věnována ta největší a nejodbornější péče. Práce řídí pan magistr René Tikal, akademický sochař, a ten má k sobě celou řadu skvělých a kvalifikovaných spolupracovníků, se kterými se, jak jen mohu, bavím

9 Matzke, Josef: *Religiöse Barockdenkmäler im Ostsudetenland, Teil I. Olmütz und Mittelmähren*, Limburg/Lahn, 1954, str. 26.

o postupech prací. Začalo suché čištění ofukováním, mokré čištění, opatrné rozpouštění zbytků vosku a podobně. Volí se ty neadekvátnější postupy dle nám známých ověřených technologií ve 21. století. Při těchto pracích používáme i laser. Na Sloupu začali totiž průběžně po léta hnízdit holubi a jejich zasolený trus není pro mladějovický ani maletínský pískovec vůbec dobrý. Holubi se ale svého Sloupu nehodlají vzdát ani během restaurátorských prací a poté, co pozdě odpoledne práce odborníků na Sloupu končí, tak se holubi vracejí a snaží se i přes zasíťování na Sloup znovu proniknout. Pokud restaurátoři pracují přesčas, tak je nalétáváním ze Sloupu dokonce máváním křídel vyhánějí. Holubů se bude asi těžké zbavit. Na všechny práce dohlíží Národní památkový ústav prostřednictvím svých pověřených pracovníků. Pan magistr René Tikal je také sympáťák a také se se mnou podle jeho časových možností o postupu prací občas baví, čehož si opravdu velmi vážím a jsem mu za to vděčen, jakož i dalším pracovníkům, kteří už **mne znají a můj zájem jakožto profesionálního průvodce Olomoucí chápou.** Celá oprava, tedy kompletní restaurátorský zásah, by měla být hotova v prosinci 2026.

W. R.: A bude Sloup po čištění opětovně opatřen vrstvou olovnaté běloby, aby bíle zářil do dále?

Z. Ch.: Pokud jsem dobře pochopil, co mi bylo sděleno, již nebude, ale mohu se mýlit, Sloup bude prý očištěn na pískovec, ale uvidíme. Na dokončenou opravu se již velmi těším, Čestný Sloup Nejsvětější Trojice je moje srdcová záležitost a opravdu upřímně přeji Sloupu, aby se mu dostala jen ta nejlepší péče. Oprava bude vyžadovat spoustu času, nadšení a peněz, ale Evropská unie uhradí ze třiceti miliónů korun 85 % z celkových způsobilých nákladů na opravy, **takže jsem opravdu rád, že se Statutární město Olomouc do této velké potřebné opravy pod vedením pana primátora Mgr. Miroslava Žbánka, MPA, jako objednatele prací za Statutární město Olomouc, pustilo a moc za to děkuji.** Těším se opravdu moc, že Sloup bude lahodit oku kolemjdoucích místních i přespolních návštěvníků Olomouce po další roky, desetiletí, celá staletí a na věky věků.

W. R.: Tvá odpověď se mi líbí, budu Tě tedy oslovovat milý Zdeňku.

Z. Ch.: Bude mi opravdovým potěšením, mistře.

W. R.: Proč mne stále oslovuješ mistře?

Z. Ch.: Protože Vy si toto oslovení opravdu zasloužíte, mistře. Jste skvělým znalcem svého řemesla nejen jako kamenický mistr, ale i jako privilegovaný císařský architekt a já jsem tu, protože je to naše poslední možnost pro vedení tohoto rozhovoru. A jsem Vám opravdu velmi vděčný, že mi ze svého drahocenného času na Vaší dráze pozemské věnujete to nejcennější, tedy právě tento Váš čas. Považte, kolik lidí by dalo nevím co za to, kdyby se mohlo zeptat svého otce, dědy či pradědy na věci minulé, rodinné, které například ovlivnily dějiny celého jejich rodu. Babička měla například recept na Hraběčiny řezy a kde je ten recept dnes? Zapsáno je prostě zapsáno.

W. R.: Milý Zdeňku, co bys tedy chtěl vědět?

Z. Ch.: Mistře, Váš život je natolik tajemný, že kromě data narození nebo spíše dle dokumentů data křtu a data úmrtí o Vás ve 21. století bohužel téměř nic nevíme.

W. R.: To také není podstatné, já si myslím, že můj život není vůbec podstatný, a není důležité o něm něco vypravovat, ale **po člověku má zůstatí jeho dílo, jeho odkaz a důležité je, zda to dílo bylo dobré a přinese bližním prospěch nebo neštěstí.**